

2021-01-26

Chalmers kommentar till utredningen: Riksintressen i hälso- och sjukvården – stärkt statlig styrning för hållbar vårdinfrastruktur SOU 2021:71

Dnr: S2021/06163

Chalmers dnr: C 2021-1650

1. Sammanfattning

Chalmers kommentarer sammanfattas här:

- Chalmers bedömer utredningens förslag som relevanta i relation till utredningens avsikter
- Utredningen har fyra huvudförslag, vilka kommenteras kort här:
 - Förslag till Lag om riksintresse för att reglera hälso- och sjukvården. Frågor i relation till riksintresse och direkt koppling till myndigheter ligger utanför den typ av forsknings- och utvecklingsarbete Chalmers bedriver varför *detta förslag bara kommenteras kort.*
 - Förslag om obligatorisk samverkan i planering och utveckling av vårdens lokaler. *Chalmers ser positivt på intentionen med detta förslag, det finns en rad frågor kring styrning av organisationer, utveckling av bygg- och fastighetsorganisationer samt frågor relaterat till processer, samverkan, upphandling, kvalitetsarbete med mera som är relevant för forskning vid Chalmers såväl som vid övriga universitet och högskolor.*
 - Förslag om statligt fastighetsbolag. Detta förslag ingår inte i denna remissomgång varför *Chalmers avstår från att kommentera detta förslag.*
 - Förslag om stärkt kunskapsuppbyggnad. Chalmers delar utredningens analys och stödjer förslaget som kan bygga vidare på den samverkan som idag finns mellan branschaktörer, organisationer, regioner och kommuner och Centrum för vårdens arkitektur, CVA. Redan idag finns en etablerad samverkan inom Chalmers mellan flera områden som stödjer detta förslag. *Detta förslag bedömer Chalmers som positivt och väsentligt.*

2. Kommentarer till utredningens förslag

2.1 Utredningens resultat och analyser

Utredningen om ökade förutsättningar för hållbara investeringsprojekt i framtidens hälso- och sjukvård fokuserar på investeringsprojekt i sjukhus och kan relateras till forskning och utvecklingsarbete som görs vid Chalmers och det bedöms därför som relevant att den kommenteras.

Utredningen fokuserar på regionernas fastighetsorganisationer och de processer och arbetssätt som tillämpas i dessa. Dock är beskrivningen av regionernas roll som beställare och byggherre, och uppdelning mellan vårdverksamheter och fastighetsorganisation, inte utvecklad i relation till de olika faser som finns i den allmänt vedertagna byggprocessen – från

konceptuella faser till produktion och överlämnande. Verksamhetens roll som kravställare och dess effekter på fastighetsinvesteringar är inte utvecklad och analyserad.

Utredningen ger dock en god överblick över utmaningar och frågeställningar kopplat till lokalförsörjning för vårdverksamhet, framför allt sjukhus. Dock är det kommunala perspektivet och kommande utvecklingsarbete kopplat till Nära vård, exempelvis omfattande hemsjukvård vilket också driver investeringar, inte utvecklat.

Chalmers, i den mån Chalmers som remissinstans har kunskap och verksamhet med relevans för förslagen, bedömer utredningens förslag som relevanta i relation till utredningens avsikter.

3. Utredningens förslag

3.1 Utredningens förslag om en reglering av riksintressen i hälso- och sjukvården

Utredningens förslag är formulerat på följande sätt:

Utredningens förslag:

- En lag om riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet införs. Regioner och kommuner ska i beslut som påverkar hälso- och sjukvårdens infrastruktur beakta riksintressena.
- Regeringen bemyndigas att besluta om på vilka områden det finns riksintressen. Ett antal statliga myndigheter utses med uppdrag att precisera riksintressena på hälso- och sjukvårdsområdet. Representanter för patienter och professioner ska involveras.
- Socialstyrelsen tilldelas ett samordnande ansvar för riksintressena på hälso- och sjukvårdsområdet.
- En tillsynsmyndighet granskar att riksintressena beaktas av regionerna och kommunerna. Om riksintressena inte beaktas i tillräcklig grad ska tillsynsmyndigheten upphäva det regionala eller kommunala beslutet eller förelägga regionen eller kommunen att vidta lämpliga åtgärder.
- En genomförandekommitté tillsätts med uppdrag att precisera de förslag och åtgärder som behövs för att regleringen ska kunna genomföras.
- Lagen träder i kraft den 1 juli 2023.

Chalmers kan identifiera att det finns något man kan kalla "hälso- och sjukvårdens infrastruktur", en infrastruktur mycket av det forskning och utvecklingsarbete som utförs vid Chalmers kan relateras till. Detta spänner från lokalfrågor via tekniska systemlösningar till effekter av digitalisering. Frågor i relation till riksintresse och direkt koppling till myndigheter ligger dock utanför den typ av forsknings- och utvecklingsarbete Chalmers bedriver. Konsekvenser av en sådan organisering och lagstiftning på serviceorganisationer, bygg- och fastighetsorganisationer kan naturligtvis studeras och analyseras men det är inte det som förslaget avser.

3.2 Utredningens förslag om obligatorisk samverkan och utveckling av gemensamma definitioner i planering och utveckling av vårdens lokaler

Utredningens förslår:

11.3 Utveckla gemensamma definitioner och standarder för vårdbyggnadsområdet

Utredningens förslag: I hälso- och sjukvårdslagen införs en bestämmelse om att regioner ska samverka med andra regioner i frågor om planering och utveckling av vårdens lokaler. Syftet med samverkan är att bidra med kunskapsöverföring mellan regioner. Samverkan ska särskilt ta sikte på att producera standardiserade definitioner och modeller för planering och utveckling av vårdens lokaler. Arbetet ska bedrivas i enlighet med regelverken för befintliga standardiseringsorganisationer. Förändringen ska träda i kraft den 1 juli 2022.

Chalmers ser positivt på intentionen med detta förslag. Det finns en rad frågor kring styrning av organisationer, utveckling av bygg- och fastighetsorganisationer samt frågor relaterat till samverkan, processer, upphandling, kvalitetsarbete med mera som är relevant för forskning vid Chalmers såväl som vid övriga universitet och högskolor. Frågan om standardisering kan även relateras till frågor kring innovation och effektivisering varför själva identifieringen av frågan är viktig. Vilken nivå detta ska ske på kan Chalmers inte bedöma men sannolikt är att regioners och kommuners verksamhetsföreträdare liksom fastighetsorganisationer måste engageras.

Chalmers ser det som positivt med ökad samverkan kring frågor avseende utveckling och planering av vårdens lokaler, och ser i detta ett behov av utökad samverkan. Frågan om en obligatoriskt reglerad samverkan med fokus på standardisering av definitioner och modeller, är enligt Chalmers kunskapsutvecklingsperspektiv något som bör utredas.

Chalmers ser ett ökande behov av en samverkan avseende lokalplanering, lokalförsörjning och fastighetsutveckling samt driftsformer. En sådan samverkan behöver ske såväl mellan regioner som mellan regioner och kommuner samt mellan kommuner. Inte minst omställningen till Nära vård, som medför större samverkansbehov mellan regioner och kommuner gör denna fråga viktig.

3.3 Utredningens förslag om ett statligt fastighetsbolag

Utredningen tar upp som förslag:

11.4 Ett statligt fastighetsbolag för hälso- och sjukvården stärker det nationella perspektivet ytterligare

Utredningens förslag: En organisationskommitté tillsätts för att detaljera och i erforderlig utsträckning genomföra de praktiska förutsättningarna för att överföra ägandet av befintliga lokaler för hälso- och sjukvården helt eller delvis från regionerna till ett statligt ägt bolag som uppdras att ansvara för att hälso- och sjukvårdsverksamheten bedrivs i ändamålsenliga lokaler.

Detta förslag ingår inte i denna remissomgång varför Chalmers avstår från att kommentera detta förslag.

3.4 Utredningens förslag om att stärka förutsättningarna för kunskapsuppbyggnad

Utredningens förslag:

11.5 Stärk förutsättningarna för kunskapsuppbyggnad inom området vårdinfrastruktur

Utredningens förslag: Staten stärker området vårdinfrastruktur genom ytterligare forskningsmedel, samt övertar ansvaret för finansiering av Centrum för vårdens arkitektur vid Chalmers tekniska högskola.

Chalmers delar utredningens analys och stödjer förslaget. Finansiering av en centrumbildning som kan ta ett nationellt ansvar är välkommet inom området vårdinfrastruktur. Den samverkan som idag finns mellan branschaktörer, organisationer, regioner och kommuner och Centrum för vårdens arkitektur, CVA, är viktigt att vidmakthålla. Inte minst den utvecklande samverkan med regionernas fastighetsorganisationer är betydelsefull. En långsiktig finansiering bedöms också vara viktig för den omställning till Nära vård som är pågående, ett omfattande och långsiktigt omdanande av Sveriges hälso- och sjukvård. Detta förslag bedömer Chalmers därför som positivt. Förslaget kan i förlängningen medföra positiva effekter som bidrar till att ytterligare aktörer stödjer, genomför eller finansierar kunskapsuppbyggnad inom området. Inte minst viktigt är att forskningsfinansiärer uppmärksammar området.

Chalmers är idag en ledande aktör vad gäller forskning inom vårdinfrastruktur och vi har flera komponenter på plats som gör att vi är redo för/ser fram emot att kunna ta ett tydligare nationellt ansvar. Redan idag finns en etablerad samverkan inom Chalmers mellan flera områden som stödjer detta förslag. Detta avser samverkan mellan CVA och Centre for Healthcare Improvement, CHI, samt samverkan inom ramen för Chalmers satsning på styrkeområdet Hälsa och teknik. Inom denna samverkan är fokus på såväl sjukhusverksamhet som hemsjukvård. Det finns också, genom forskning, en etablerad samverkan med Sahlgrenska Akademin. Bland annat finns en etablerad samverkan med forskning inom området Vårdmiljö som är direkt relaterat till den satsning som utredning föreslår. Chalmers och CVA har också etablerade samarbeten med flertalet vårdverksamheter, Södra Älvsborgssjukhus, Sahlgrenska universitetssjukhuset samt flertalet aktörer inom primärvård och andra vårdorganisationer samt med SKR och Boverket.

Sammantaget är Chalmers positivt till detta förslag.

4. Kontaktuppgifter

Sammanställt av:

Göran Lindahl, professor
Byggnadsdesign
Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Chalmers tekniska högskola

goran.lindahl@chalmers.se

0708 851114